

*Ми діємо за те, чому
немає чини в усьому світі –
за Батьківщиною.*

В. Довженко

Наукові інновації та передові технології

СЕРІЯ "УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ"

СЕРІЯ "ПРАВО"

СЕРІЯ "ЕКОНОМІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

№ 7(21) 2023

**Громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея докторів наук
із державного управління»**

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Наукові інновації та передові технології»

*(Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)*

Випуск № 7(21) 2023

Київ – 2023

**Public scientific Organization «Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in
Public Administration»**

within the work of the Publishing Group «Scientific Perspectives»

«Scientific innovations and advanced technologies»

*(Series «Management and administration», Series «Law», Series «Economics»,
Series «Psychology», Series «Pedagogy»)*

Issue № 7(21) 2023

Kyiv – 2023

ISSN 2786-5274 Print

УДК 001.32:1 /3/(477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-7\(21\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-7(21))

**«Наукові інновації та передові технології» (Серія «Управління та адміністрування»,
Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»):
журнал. 2023. № 7(21) 2023. С. 517.**

Рекомендовано до друку Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 06.07.2023, № 2/7-23)

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
серія КВ № 24962-14902Р від 13.09.2021 р.*

*Журнал видається за наукової підтримки: Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук
Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації «Асоціація науковців України», громадської організації
«Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і
психологів з духовно-морального виховання».*

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 30.11.2021 № 1290
журналу присвоєно категорію "Б" із права**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 01.02.2022 № 89
журналу присвоєно категорію "Б" із педагогіки**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу
присвоєно категорію "Б" із економіки та державного управління**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 20.06.2023 № 768 журналу
присвоєно категорію "Б" зі спеціальностей 073 - менеджмент, 076 - підприємництво
та торгівля, 015 - професійна освіта**

*Наукове видання включено до міжнародної наукометричної
бази Index Copernicus, міжнародної пошукової системи Google
Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.*

*Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу у галузях державного управління, права,
економіки, психології, педагогіки та його інтеграції у світовий науковий простір, шляхом оприлюднення результатів
наукових досліджень.*

**Головний
редактор**

Романенко Євген Олександрович - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, проректор з наукової роботи Національного авіаційного університету, Президент громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- Абуслідзе Георгій - завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)
- Балахтар Катерина Сергіївна - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)
- Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

- Бенковська Наталя Борисівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри мовної підготовки Інституту Військово-Морських Сил Національного університету "Одеська морська академія" (Одеса, Україна)
- Бельська Тетяна Валентинівна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри менеджменту Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості (м. Київ, Україна)
- Бондар-Підгурська Оксана Василівна - доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», (Полтава, Україна)
- Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій (Київ, Україна)
- Гбур Зоряна Володимирівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- Дачій Олександр Іванович — доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Дегтяр Олег Андрійович — доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (Харків, Україна)
- Демідова Юлія Євгенівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами Національного Технічного Університету «Харківський Політехнічний Інститут» (Харків, Україна)
- Дем'янишина Олеся Андріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Умань, Україна)
- Дранус Любов Сергіївна кандидат економічних наук, доцент, оцент кафедри менеджменту Чорноморського національного університету імені Петра Могили
- Журавльова Лариса Петрівна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)
- Заячківська Оксана Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Ільїн Валерій Юрійович - доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)
- Ільїна Анастасія Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
- Ічанська Олена Михайлівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Кайдашев Роман Петрович — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та банківського права Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Каламаж Руслана Володимирівна - доктор психологічних наук, професор, проректор з навчально-виховної роботи Національного університету «Острозька академія» (Рівне, Україна)
- Кардаш Оксана Любомирівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматики, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- Калашнік Наталія Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри українознавства Вінницького національного медичного університету ім. М.І.Пирогова, (Вінниця, Україна) kalashnuknatalia@gmail.com
- Кобець Дмитро Леонтійович - кандидат економічних наук (доктор філософії), доцент Хмельницького національного університету, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування (м. Хмельницький, Україна)
- Коваленко Олена Михайлівна - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
- Корнієнко Петро Сергійович - доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з коледжами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)
- Кошова Світлана Петрівна — кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління охороною здоров'я Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (Київ, Україна)
- Кравчук Володимир Миколайович, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Кравчук Людмила Степанівна - кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», завідувач кафедрою фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інститут соціальних технологій Університет "Україна" (Хмельницький, Україна)
- Литвиненко Віктор Іванович — доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Навчального наукового інституту права Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Лич (Назарук) Оксана Миколаївна - доктор психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Марушева Олександра Анатоліївна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)
- Міхальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- Мізюк Вікторія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- Новак-Каляєва Лариса Миколаївна — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (Львів, Україна)
- Огієнко Альона Володимирівна - доктор економічних наук, доцент кафедри організації авіаційних робіт та послуг Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Орлова Наталія Сергіївна - доктор наук з державного управління, професор кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (Харків, Україна)

- Павлов Костянтин Володимирович — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва і маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Павлова Олена Миколаївна - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Пагута Тамара Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, директор Інституту педагогічної освіти Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» (Рівне, Україна)
- Помиткін Едуард Олександрович — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (Київ, Україна)
- Помиткіна Любов Віталіївна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Приходькіна Наталія Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- Савенко Олена Анатоліївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту і права Дніпровського державного аграрно-економічного університету, членкиня громадської наукової організації "Фінансово-економічна наукова рада" (Київ, Україна)
- Сапожніков Станіслав Володимирович - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології Університету імені Альфреда Нобеля (Дніпро, Україна)
- Сопілко Ірина Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Заслужений юрист України, декан юридичного факультету Національного Авіаційного Університету (Київ, Україна)
- Титко Анна Василівна — кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- Трушкіна Наталія Валеріївна - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва, Інститут економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)
- Турчинова Ганна Володимирівна — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
- Хохліна Олена Петрівна — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
- Якимчук Аліна Юріївна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Яковичка Лада Савеліївна — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Якушева Оксана Вікторівна кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та підприємництва Черкаського державного технологічного університету (Черкаси, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Управління та адміністрування»

Трушкіна Н.В., Жукова І.В. <i>ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК КЛЮЧОВИЙ ПРИНЦИП ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ</i>	11
Бєлай С.В., Іохов О.Ю., Євтушенко І.В. <i>ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИХ ЗАСАД ВПЛИВУ ЕКОНОМІЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ НА СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ</i>	27
Білик О.І. <i>ОЦІНКА ВПЛИВУ COVID-19 НА РІВЕНЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ</i>	39
Гасюк І.Л., Баяк М.І. <i>ФАКТОРИ І ПЕРЕДУМОВИ УСПІШНОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД</i>	50
Brychko A.M. <i>ANALYSIS OF TRENDS AND STATE CONTROL OF SPORTS INDUSTRY DEVELOPMENT IN UKRAINE</i>	65
Балачіна Є.С., Приварникова І.Ю. <i>ОРГАНІЗАЦІЯ ПОДОРОЖЕЙ ДО ІСПАНІЇ ДЛЯ МАЛОБЮДЖЕТНИХ ІНОЗЕМНИХ ТУРИСТІВ</i>	75
Білошапка В.С., Охрименко І.Б. <i>БАНКІВСЬКИЙ КОМПЛАСНС: ЗАКОНОДАВЧЕ ПІДГРУНТЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ВПЛИВ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ ЯК ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЯТОРА НА ЙОГО РОЗВИТОК</i>	88
Говорун Н.П. <i>ТРАНСФОРМАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПІДХОДІВ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ ІНДУСТРІЇ 5.0</i>	102
Козлова І.М. <i>УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНОЮ КУЛЬТУРОЮ: КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ</i>	117
Новаковська І.О., Іщенко Н.Ф., Скрипник Л.Р., Стецюк М.П. <i>ІНВЕСТИЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ НА РИНКУ НЕРУХОМОСТІ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ТЕНДЕНЦІЙ</i>	130

Семенча І.Є. ПОВЕДІНКОВІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТОВАРУ В КОНКУРЕНТНИХ УМОВАХ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ	142
Терлецька Ю.О. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЄЗДАТНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ	151
Торічний В.О., Глуздань О.П., Синишин М.М. ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ОФІЦЕРІВ СИЛ ОБОРОНИ ТА СИЛ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	159
Чайка А.В. МОЛОДІЖНА РАДА ГРОМАДИ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ	170

СЕРІЯ «Право»

Барчук В.Б., Логінов О.А. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	184
Павлова Т.О. КРИМІНАЛЬНЕ ПОКАРАННЯ: ПРАВОВА ТА ПСИХОЛОГІЧНА СКЛАДОВІ (НА ПРИКЛАДІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ)	194

СЕРІЯ «Економіка»

Бугель Ю.В. ОПТИМІЗАЦІЯ ФІНАНСУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЇЇ УСПІШНОГО РЕФОРМУВАННЯ	208
Вовк О.М., Ковальчук А.М., Сафонік Н.П. ПРОЄКТУВАННЯ ВЕКТОРІВ ВІДНОВЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ВАНТАЖНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ	219
Гончар М.Ф., Гілета О.І. РЕПУТАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ НА МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ	233
Зварич І.Т., Зварич О.І. ОЦІНКА ВПЛИВУ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ І ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ НА ЗРОСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	242
Лісніченко М.О., Плинокос Д.Д., Галан О.Є. МИТНА СПРАВА В УКРАЇНІ У МІЖНАРОДНОМУ ВИМІРІ	263
Пізняк Д.Ю. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ СТАРТАПІВ УКРАЇНИ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС	278

- Савенко І.І., Седікова І.О.** 291
РЕСТОРАННА ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ КРИЗОВОГО ПЕРІОДУ
- Станіна О.Д.** 304
ПРО ОДИН З МЕТОДІВ ОЦІНКИ ПРЕТЕНДЕНТІВ НА ПОСАДУ КЕРІВНИКА ПРОЕКТУ
- Турчіна С.Г., Азаров В.В.** 313
РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ЯК ОСНОВА КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ ТА ПРОЕКТАМИ

СЕРІЯ «Педагогіка»

- Koval Yu.A.** 322
ORIENTATION OF STUDENTS TO THE FORMATION OF AN ECOLOGICAL CULTURE FOCUSED ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT
- Алексеева С.В.** 330
ТВОРЧИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ В ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНИХ ПРАКТИКАХ
- Асадчих О.В., Буровська О.А.** 339
ЛЕКСИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В ІНДОНЕЗІЙСЬКОМУ УСНОМУ МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ
- Єщенко М.М.** 354
МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ РЕГІОНУ
- Забіяка І.М., Ковальчук О.М.** 362
ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПІ
- Кобаль В.І., Липчей М.С.** 372
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРАКСЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ ДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ
- Кононова Д.В., Кобус О.С., Яковенко Н.В.** 381
ВИКЛАДАННЯ АСПЕКТІВ КОДУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ ПОНЯТТЯ “БІЛОГО ЛОТОСА”
- Мотика С.М.** 397
ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО СТАНУ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Носкова М.В.

406

*ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ВІДДАЛЕНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ*

Овсієнко Л.М.

417

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ РИТОРИЗАЦІЇ МОВНОЇ ОСВІТИ

Равлюк Т.А.

432

*САМОВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА
(УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА)» ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИКА СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ»*

Рубльова Н.О.

445

*ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ПЕДАГОГІВ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ*

Рулевська Т.Ф.

457

*МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
МОРСЬКОГО І ВНУТРІШНЬОГО ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ В КОЛЕДЖАХ*

Сахацька В.В.

478

*СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ОСНОВ
ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ*

Шевченко О.М., Андрущенко Н.В., Сірик Е.П.

486

*РОЛЬ STEAM-ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ КРЕАТИВНОСТІ Й ІННОВАЦІЙНОГО
МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ*

Шевчук Г.Й., Антонець Б.С.

498

*ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ НА ОСОБИСТІСНИЙ
РОЗВИТОК СТУДЕНТІВ*

СЕРІЯ «Механізми державного управління»

Лозинська Т.М.

505

*ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ) ЗА
ЯКІСТЮ ТА БЕЗПЕЧНІСТЮ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ У СИСТЕМІ
ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ*

цих перешкод є ключовими елементами для забезпечення їх успіху та здобуття повноцінної освіти навіть у віртуальному середовищі.

Для успішного функціонування дистанційного навчання, яке сприятливо впливатиме на особистісний розвиток здобувачів професійної освіти, потрібно враховувати велику кількість факторів особистісного та соціального впливів, технічних аспектів, організації навчального процесу, підготовленості та компетентності викладача тощо. І лише забезпечуючи ці умови, можна зробити дистанційне навчання ефективним і сприятливим для особистісного розвитку здобувачів освіти.

Література:

1. Volery T., Lord D. Critical success factors in online education. Int. J. Educ. Manage. 2000.
2. Harasim L., S. Hiltz M. Turoff y L. Teles. Learning networks: guide for teaching and learning online, Barcelona, 2000.
3. Som N. Distance Education. Open and Distance Learning Association of Australia, Taylor & Francis group, 2023. №44.
4. Gardner, H. Intelligence reframed: Multiple intelligences for the 21st century. Basic Books. C. 23-31.
5. Strategic Leadership and Management. URL : <https://www.coursera.org/specializations/strategic-leadership>
6. The Teacher and Social and Emotional Learning (SEL). Coursera. URL : <https://www.coursera.org/specializations/teacher-sel>
7. Personal Development courses. Udemy. URL : <https://www.udemy.com/courses/search/?price=price-free&q=personality+development+course&sort=relevance&src=sac>
8. Марчук А. А. Особливості педагогічної взаємодії викладача та студента засобом змішаного навчання. Інноваційна педагогіка: науковий журнал, 2020. №21, Т. 3. С. 173–179.

References:

1. Volery T., Lord D. Critical success factors in online education. Int. J. Educ. Manage. 2000.
2. Harasim L., S. Hiltz M. Turoff y L. Teles. Learning networks: guide for teaching and learning online, Barcelona, 2000.
3. Som N. Distance Education. Open and Distance Learning Association of Australia, Taylor & Francis group, 2023. №44.
4. Gardner, H. Intelligence reframed: Multiple intelligences for the 21st century. Basic Books. C. 23-31.
5. Strategic Leadership and Management. URL : <https://www.coursera.org/specializations/strategic-leadership>
6. The Teacher and Social and Emotional Learning (SEL). Coursera. URL : <https://www.coursera.org/specializations/teacher-sel>
7. Personal Development courses. Udemy. URL : <https://www.udemy.com/courses/search/?price=price-free&q=personality+development+course&sort=relevance&src=sac>
8. Marchuk A. A. Peculiarities of pedagogical interaction between a teacher and a student as a means of blended learning. [Innovative pedagogy: scientific journal]. 2020. No. 21, Vol. 3, pp. 173–179. [in Ukrainian].

СЕРІЯ «Механізми державного управління»

УДК 35:334

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-7\(21\)-505-516](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-7(21)-505-516)

Лозинська Тамара Миколаївна, доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування, Полтавський державний аграрний університет, 36003, м. Полтава, вул. Сковороди, 1/3, тел.: (099) 956-91-99, <https://orcid.org/0000-0003-2858-9374>

ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ) ЗА ЯКІСТЮ ТА БЕЗПЕЧНІСТЮ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ У СИСТЕМІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Анотація. Перерваний історичний досвід формування державності в Україні обумовлює приділення значної уваги створенню інститутів держави, які б відповідали сучасним вимогам і забезпечували інтеграцію країни до європейської спільноти. Протягом усього періоду незалежності спостерігається трансформація систем публічного управління, зокрема і системи державного контролю за якістю та безпечністю харчових продуктів. У статті розглядаються причини створення інституту Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів та висвітлюються її функції й завдання. Встановлено напрями трансформації нормативно-правового забезпечення державного нагляду (контролю) за якістю та безпечністю харчових продуктів. Зміни відповідної правової основи здійснювалися під впливом європейської практики контролю якості та безпечності продовольства та з урахуванням права виробника дотримуватися тих чи інших стандартів виробництва і систем забезпечення якості. Значним кроком щодо удосконалення системи забезпечення якості та безпечності харчових продуктів було створення Інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю). Ще одним важливим чинником трансформації системи державного нагляду за якістю та безпечністю харчових продуктів є розроблення проекту Стратегії сталого розвитку України до 2030 року, яким передбачено створення систем збалансованого виробництва продуктів харчування та запровадження методів ведення сільського господарства,

спрямованих на підвищення життєстійкості і продуктивності виробництва. Звертається увага на можливі проблеми та ризики для вітчизняного агропродовольчого комплексу у зв'язку з існуючими вимогами законодавства ЄС щодо харчових продуктів. Обґрунтовано можливості застосування (чи незастосування) практики державного нагляду за якістю та безпечністю продовольства в окремих країнах.

Ключові слова: продовольча безпека, державний нагляд, публічне управління, харчова промисловість, безпечність харчових продуктів, сталий розвиток.

Lozynska Tamara Mykolayivna, Doctor of Science in Public Administration, Professor, Head of the Department of Public Management and Administration, Poltava State Agrarian University, 36003, Poltava, str. Skovorody, 1/3, phone: (099) 956-91-99, <https://orcid.org/0000-0003-2858-9374>

FUNCTIONING OF THE SYSTEM OF STATE SUPERVISION (CONTROL) OVER THE QUALITY AND SAFETY OF FOOD PRODUCTS IN THE FOOD SAFETY SYSTEM OF UKRAINE

Abstract. The interrupted historical experience of the formation of statehood in Ukraine determines paying significant attention to the creation of state institutions that would meet modern requirements and ensure the country's integration into the European community. Throughout the period of independence, the transformation of public management systems, including the system of state control over the quality and safety of food products, has been observed. The article examines the reasons for the creation of the Institute of the State Service of Ukraine on Food Safety and Consumer Protection and highlights its functions and tasks. The directions of transformation of regulatory and legal provision of state supervision (control) over the quality and safety of food products have been established. Changes in the relevant legal framework were carried out under the influence of European practice of quality control and food safety and taking into account the producer's right to adhere to certain production standards and quality assurance systems. A significant step towards the improvement of the system of ensuring the quality and safety of food products was the creation of the Integrated Automated State Supervision (Control) System. Another important factor in the transformation of the system of state supervision over the quality and safety of food products is the development of the project of the Sustainable Development Strategy of Ukraine until 2030, which provides for the creation of systems of balanced production of food products and the introduction of agricultural management methods aimed at increasing the sustainability and productivity of production. Attention is drawn to possible problems and risks for the domestic agro-food complex in connection with the

existing requirements of the EU legislation on food products. The possibility of applying (or not applying) the practice of state supervision of food quality and safety in individual countries is substantiated.

Keywords: food safety, state supervision, public administration, food industry, food safety, sustainability.

Постановка проблеми. Забезпечення якості та безпечності продуктів харчування є однією з важливих цілей публічного управління, оскільки стосується громадського здоров'я, виробничих систем, довкілля, задоволення базових потреб населення, експортного потенціалу тощо. Якість та безпечність продуктів харчування є важливою складовою продовольчої безпеки країни, яка у попередніх авторських дослідженнях сформульована як «...гарантія держави щодо забезпечення потреб населення у продуктах харчування в необхідних обсягах асортименті та якості за рахунок створення відповідних економічних умов» [1, с. 19]. Проблема якості та безпечності харчових продуктів як аспекту продовольчої проблеми з часом не втрачає своєї актуальності, а навпроти, набуває все більшої ваги з огляду на формування парадигми сталого розвитку. У цьому контексті питання функціонування системи державного нагляду (контролю) за якістю та безпечністю продуктів харчування викликають як теоретичний, так і практичний інтерес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний вплив на характер дослідження здійснили роботи В. Власова [2; 3], який розглядає питання продовольчої безпеки у руслі глобальних економічних і соціальних викликів, що трансформуються, але не втрачають загрозливого характеру. Враховано висновки Б. Пасхавера щодо кореляції між станом продовольчої безпеки та рівнем агропродовольчого розвитку країни [4], а також результати дослідження О. Шубравської та К. Прокопенко, що стосуються завдань держави з підтримки продовольчої безпеки у воєнний і повоєнний періоди [5]. Є ряд робіт, що стосуються безпосередньо державного контролю за якістю та безпечністю харчових продуктів, положення яких слугували відправною точкою для написання даної статті [6; 7; 8].

Мета статті – виявити особливості та основні проблеми функціонування системи державного нагляду (контролю) за якістю та безпечністю харчових продуктів і обґрунтувати заходи щодо її удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Аналіз функціонування системи державного нагляду (контролю) за якістю та безпечністю харчових продуктів вимагає пояснення основних термінів, за допомогою яких описується відповідний вид діяльності, а саме: *державний нагляд, державний контроль, якість, безпечність (харчових продуктів)*. Тлумачення цих термінів найчастіше здійснюється на підставі використання двох підходів – нормативного (більш конкретного) та наукового (більш загального). Оскільки

пояснення етимології термінів не було завданням даного дослідження, зосередимося лише на узагальненні відмінностей у трактуванні наведених понять у рамках цих двох підходів (табл. 1).

Не зважаючи на те, що обидва підходи в тлумаченні понять «якість» та «безпечність» толерують до релятивізму, в сучасних державах створені системи контролю або нагляду за якістю та безпечністю продуктів харчування, покликані, насамперед, захищати права споживачів і таким чином виконувати одну з важливих функцій держави щодо забезпечення продовольчої безпеки. Зазначимо також, що, оскільки безпечність є однією з характеристик якості, а державний контроль, у порівнянні з наглядом, має постійний характер, у межах даної статті більшою мірою вживатимуться терміни «якість» і «контроль».

На сьогодні центральним органом виконавчої влади в Україні, на який покладено завдання реалізації державної політики щодо забезпечення якості харчових продуктів, є Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба), діяльність якої координується Кабінетом Міністрів України через Першого віце-прем'єра – Міністра економіки. Для забезпечення повсюдності та ефективності діяльності Держпродспоживслужби створено її територіальні органи – управління безпечності харчових продуктів та ветеринарної медицини, що дозволяє говорити про існування інституціональної системи забезпечення якості харчових продуктів.

Таблиця 1

Відмінності у дефініціях окремих термінів щодо продовольчої безпеки у рамках нормативного і наукового підходів

Термін	Нормативний підхід	Науковий підхід	Відмінність
	дефініція, джерело	дефініція, джерело	
Державний контроль	Діяльність державних органів виконавчої влади, що здійснюється протягом усього процесу виробництва та/або обігу об'єктів санітарних заходів з метою забезпечення дотримання відповідних санітарних заходів і технічних регламентів особами, які здійснюють виробництво та/або обіг таких об'єктів [9]	Державний контроль – діяльність, що має сприяти підвищенню якості здійснення державної влади та втілюватись в організаційно-правових формах державної контрольної діяльності: парламентський контроль, президентський контроль, внутрішній контроль органів виконавчої влади; судовий контроль [10]	У межах наукового підходу державний контроль тлумачиться ширше, оскільки стосується не лише контролю з боку виконавчих органів влади.

Державний нагляд	Діяльність органів виконавчої влади, що здійснюється періодично з метою забезпечення дотримання відповідних санітарних заходів і технічних регламентів особами, які здійснюють виробництво та/або обіг об'єктів санітарних заходів і технічних регламентів [9].	Державний нагляд має забезпечувати реалізацію контрольної функції державного управління з метою створення належних умов розвитку суспільства загалом та господарської діяльності зокрема. Д. н. властива зовнішня спрямованість щодо піднаглядних об'єктів [10].	Науковий підхід дозволяє, крім періодичності, виявити й інші відмінності Д. Н.: зовнішня спрямованість, відсутність системного зв'язку між суб'єктом і об'єктом.
Якість (харчового продукту)	Ступінь досконалості властивостей та характерних рис харчового продукту, які здатні задовольнити потреби (вимоги) та побажання тих, хто споживає або використовує цей харчовий продукт [9].	Поняття, розуміння якого еволюціонувало від визнання відмінностей між речами до трактування сукупності характеристик товару, що задовольняють споживача. Трактуються ширше, ніж безпечність, є суб'єктивною категорією і залежить від часу [1].	У межах наукового підходу окреслена не лише сутність, а й характерні ознаки категорії «якість».
Безпечність (харчового продукту)	Стан харчового продукту, що є результатом діяльності з виробництва та обігу, яка здійснюється з дотриманням вимог, встановлених санітарними заходами та/або технічними регламентами призначенням [9].	Безпечність (нешкідливість) є одним з показників якості, менш рухливий і більш конкретний, ніж смак, дизайн упаковки чи популярність марки [1].	Науковий підхід дозволяє виявити підпорядкованість понять «якість» і «безпечність».

Джерело: узагальнено автором.

Зазначимо, що створення систем державного контролю за якістю (і, безумовно, безпечністю) харчових продуктів здійснюється переважно з метою захисту прав споживачів на вживання нешкідливої їжі, тобто пріоритетністю державної політики є права споживачів, а не просто нагляд за обігом продовольчої сировини та продуктів її переробки. Характерно, що в назві органу виконавчої влади, покликаного дбати про споживачів на перше місце винесені питання безпечності харчових продуктів, а потім уже власне права споживачів. Хронологія інституалізації державної політики щодо контролю якості продовольства і захисту прав споживачів свідчить, що протягом останніх десяти років виконання функцій держави у цій сфері змістилося в бік забезпечення безпечності харчових продуктів, а захист прав споживачів поступово відійшов на другий план (табл. 2).

Таблиця 2

Хронологія інституалізації державної політики контролю за якістю та безпечністю харчових продуктів в Україні, 1990-2014 рр.

Рік	Назва уповноваженого органу виконавчої влади	Мета створення	Нормативно-правовий акт
1996	Державний комітет України у справах захисту прав споживачів	Виконання державою функцій та забезпечення конституційних гарантій із захисту прав споживачів	Про Положення про Державний комітет України у справах захисту прав споживачів: Указ Президента України від 16.10.1996 № 950/96 . URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/950/96 (втратив чинність)
2002	Державний Комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики (Держспоживстандарт України)	Підвищення ефективності системи захисту прав споживачів через здійснення вимог стандартизації і метрології	Про Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики: Указ Президента України від 1.10.2002 № 887/2002 . URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/887/2002#Text (втратив чинність)
2011	Державна інспекція України питань захисту прав споживачів (Держпродспоживінспекція України)	Посилення інтеграції з ЄС, координувалася Кабінетом Міністрів України через Міністра економічного розвитку і торгівлі України	Про Положення про Державну інспекцію України з питань захисту прав споживачів: Указ Президента України від 13.04.2011 № 465/2011 . URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/465/2011#Text (втратив чинність)
2014	Державна служба з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба України)	Оптимізація системи центральних органів виконавчої влади	Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Постанова КМУ від 10.09.2014 р. № 442. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF#Text

Джерело: систематизовано автором на підставі використання відкритої інформації із офіційного сайту Верховної Ради України.

Держпродспоживслужба в Україні утворена шляхом реорганізації Державної ветеринарної та фітосанітарної служби, Державної інспекції з питань захисту прав споживачів та ліквідації Державної санітарно-епідеміологічної служби. Таким чином, як зазначено в Аналітичному огляді щодо здійснення в Україні державних функцій захисту прав споживачів, «...було створено прецедент домінування безпечності харчових продуктів над

системою захисту прав споживачів, яка включає права споживачів на безпеку та якість споживання щодо всіх товарів, послуг і робіт...» [11, с. 2]. У той же час законодавство ЄС про харчові продукти спрямоване на виконання загального завдання найвищого рівня – захисту життя і здоров'я людини та захисту інтересів споживачів, що передбачає, серед іншого, дотримання чесності в торгівлі харчовими продуктами, регламентування умов утримання тварин та захист їх здоров'я, а також захист довкілля і збереження рослинного різноманіття [12].

З огляду на вищевикладене, не можна погодитися з висновками окремих дослідників про те, що конкретною метою здійснення державного контролю в сфері продовольчої безпеки є підвищення безпечності та якості харчових продуктів «...шляхом здійснення перевірок діяльності суб'єктів господарювання на відповідність вимогам законодавства та прийняття відповідних рішень» [6, с.75]. Очевидно, що функціонування Держпродспоживслужби не має на меті лише відслідковування дотримання законодавства у сфері виробництва продовольчої сировини, її перероблення, зберігання, транспортування і продажу харчових продуктів та прийняття рішень у разі його порушення. Діяльність уповноваженого центрального органу виконавчої влади спрямована, насамперед, на реалізацію державної політики захисту прав споживачів на безпечне середовище життя, на чому наголошується у Постанові Кабінету Міністрів України № 348: «Покласти на Державну службу з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів завдання і функції з реалізації державної політики у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення та із здійснення контролю (нагляду) за дотриманням вимог санітарного законодавства» [13]. Основні повноваження Держпродспоживслужби можна згрупувати за сферами управлінської діяльності, що дозволить більш чітко продемонструвати ті з них, що спрямовані на захист споживачів (табл. 3).

Отже, функціонування сучасної системи державного нагляду (контролю) за якістю та безпечністю харчових продуктів в Україні здійснюється на підставі концентрування в межах єдиного центрального органу виконавчої влади повноважень, які стосуються багатьох, віддалено пов'язаних між собою напрямів, зокрема таких як ветеринарна медицина (ветеринарія), гігієна харчування (охорона здоров'я) або реклама харчової продукції (маркетинг). Є підстави погодитися з висновками аналітиків [11], що діяльність Держпродспоживслужби в такому форматі не сприяє дотриманню засадничих принципів ЄС у сфері захисту прав споживачів, таких, як: акцентування уваги на потребах споживачів; визнання споживачів головним елементом сучасного ринку; державне гарантування забезпечення мінімального споживання за прийнятними цінами; регулювання балансу інтересів суб'єктів ринку. Разом із цим слід відмітити і позитивні зрушення в діяльності Держпродспоживслужби, пов'язані із створенням Інтегрованої автоматизованої системи державного

нагляду (контролю) – єдиної автоматизованої системи збирання, накопичення та систематизації інформації, її узагальнення та оприлюднення з метою координації роботи органів державного нагляду та моніторингу ефективності й законності здійснення заходів державного нагляду (контролю).

Таблиця 3

Повноваження Держпродспоживслужби України щодо реалізації державної політики у сфері нагляду (контролю) за якістю та безпечністю харчових продуктів (Джерело: систематизовано автором за [14])

Сфери державного нагляду (контролю)				
захист тварин і ветеринарія	захист рослин і довкілля	дотримання технічних вимог	дотримання ринкових вимог	захист споживачів
1. Ветеринарна медицина	1. Контроль якості та безпечності продукції рослинництва	1. Метрологічний нагляд	1. Контроль дотримання законодавства про рекламу в частині захисту прав споживачів	1. Попередження та зменшення вживання тютюнових виробів та їх шкідливого впливу на здоров'я населення
2. Контроль якості та безпечності продукції тваринництва	2. Карантинні заходи та захист рослин	2. Реєстрація та облік машин в агропромисловому комплексі	2. Контроль застосування державних регульованих цін	2. Контроль за додержанням законодавства про захист прав споживачів і рекламу в цій сфері
3. Ідентифікація та реєстрація тварин	3. Сертифікації насіння і садивного матеріалу	3. Нагляд (контроль) щодо агропромислового виробництва	3. Здійснення ринкового нагляду в межах сфери своєї відповідальності	3. Контроль у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення та дотримання вимог санітарного законодавства.
4. Контроль за репродуктивним матеріалом і племінною справою у тваринництві	4. Охорона прав на сорти рослин, насінництво та розсадництво	4. Здійснення радіаційного контролю		4. Контроль за факторами середовища життєдіяльності людини
5. Контроль за ветеринарними препаратами, субстанціями, кормовими добавками, преміксами, кормами тощо	5. Контроль якості зерна та продуктів його переробки	4. Контроль за діяльністю суб'єктів господарювання в сегменті органічної продукції		
6. Заходи з попередження проникнення хвороб тварин на територію України (профілактика)	6. Контроль біологічної і генетичної безпеки під час використання ГМО у відкритих системах	5. Контроль у сфері туризму та курортів		

Викладені міркування та аналіз існуючої системи контролю за якістю харчових продуктів свідчать про необхідність пошуку можливостей її удосконалення, що, у першу чергу, матиме позитивний вплив на сферу споживання та дотримання міжнародних норм щодо обігу харчових продуктів. Обґрунтування деяких заходів з поліпшення системи контролю за якістю харчових продуктів, зроблені автором більше десяти років тому, залишаються актуальними і для сьогоденних умов виробництва, розподілу та споживання продовольства. Так, з огляду на необхідність посилення уваги до захисту прав споживачів, є потреба у створенні Продовольчого кодексу – пакеті законів щодо виробництва, обігу, якості, безпечності і гігієни харчових продуктів; упровадженні економічного механізму стимулювання виробництва органічного продовольства (виконано лише на рівні прийняття Постанови Кабінету Міністрів України Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки сільгосптоваровиробників); введенні більш жорсткого контролю щодо способів виробництва харчової сировини (на даний час контроль способів виробництва в невеликих фермерських, сімейних підприємствах або домогосподарствах є дуже слабким [1, с.223].

Російська агресія значно ускладнила ведення аграрного виробництва в Україні, що не могло не вплинути на якість виробленої сировини. За даними АПК-Інформ у 2023 р. помітно знизилася якість зерна пшениці, яке складає основну експорту аграрної продукції. У цілому розподіл пшениці урожаю 2023 р. за класами був таким: 1-3 клас – 25,2% (39,2% у 2022 р.), 4 клас – 41,3% (36,9%) і нестандартна – 33,5% (27,2%) [15]. Спеціалісти зазначають, що з урахуванням попередніх результатів якості українського зерна і його відповідності показникам борошномельних кондицій, лише 10% пшениці відповідають вимогам експортних контрактів. Ускладнення дотримання стандартних умов виробництва харчових продуктів в умовах війни, а також блокування експорту з боку європейських країн висувають нові вимоги щодо функціонування системи державного контролю за якістю харчових продуктів.

Першочерговими завданнями стають:

- надання державній політиці забезпечення якості та безпечності харчових продуктів цільової спрямованості на забезпечення прав споживачів і економічних інтересів держави;
- переорієнтація суб'єктів аграрного бізнесу на виробництво продуктів харчування з вищою доданою вартістю (готові продовольчі товари з високим рівнем ліквідності та нижчою ціною еластичністю), а також локальних крафтових продуктів харчування, які матимуть попит на внутрішньому ринку;
- запровадження методу вилучення партій продовольства з торговельних мереж у разі виявлення їх невідповідності стандартам якості та безпечності (метод широко відомий з практики контролю якості продовольства в США);
- застосування спрощених процедур системи НАССР суб'єктами первинного виробництва, що передбачає дотримання процедур гігієни у всьому ланцюзі виробництва та постачання харчових продуктів до споживача;

– впровадження механізму зовнішньої оцінки системи Держпродспоживслужби, а також навчанням персоналу відповідно до вимог і основ законодавства ЄС.

Висновки. Дослідження стану системи державного контролю за якістю та безпечністю продуктів харчування підтвердили актуальність проблеми у контексті забезпечення продовольчої безпеки та прав споживачів. Оскільки контроль за якістю та безпечністю сільськогосподарської сировини і продуктів її перероблення віднесено до повноважень Держпродспоживслужби, яка в основному, зосереджує діяльність на здійсненні ветеринарно-санітарного контролю та профілактичних заходів щодо попередження інфекційних хвороб тварин та їх лікуванні, здійсненні інших заходів щодо запобігання виробництва неякісної і шкідливої продукції, є потреба в посиленні уваги з боку уповноваженого центрального органу виконавчої влади до питань захисту споживачів. У контексті захисту прав споживачів на безпечні та якісні продукти харчування доцільним є об'єднання сукупності чинних законодавчих актів щодо виробництва та обігу харчових продуктів у Продовольчому кодексі. Є потреба в подальшому удосконаленні нормативно-правової бази з метою її гармонізації з вимогами європейських Директив.

Актуальними для подальших досліджень є проблеми ефективного функціонування системи державного контролю за якістю продовольства у період воєнної агресії з боку Росії та у поствоєнний період з характерними умовами виробництва продукції на землях, забруднених воєнними відходами і вибуховими речовинами.

Література:

1. Лозинська Т. М. Національний продовольчий ринок в умовах глобалізації: моногр. Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2007. 272 с.
2. Власов В., Лисак М. Синопис сільськогосподарських проблем у світі і складники продовольчої безпеки. *Вісник Національної академії наук України*. 2011. № 2. С. 37-48.
3. Власов В. І., Саблук В. П., Лисак М. А. Методичні підходи щодо оцінки продовольчої безпеки країни. *Економіка АПК*. 2009. № 8. С. 43-45.
4. Пасхавер Б. Й. Тенденції та проблеми національного продовольчого споживання. *Економіка АПК*. 2014. № 10. С. 5-13.
5. Шубравська О. В., Прокопенко К. О. Забезпечення продовольчої безпеки України: повоєнний контекст. *Економіка України*. 2022. № 7. С. 21-42.
6. Данилюк А. В. Мета та завдання здійснення державного контролю за безпечністю та якістю харчових продуктів. *Юридична наука*. 2020. № 8 (10). С. 73-80.
7. Варченко О. М., Крисанов Д. Ф., Артимонова І. В. Формування європейської моделі безпечності харчових продуктів та її впровадження на підприємствах аграрного сектору України. *Економіка та управління АПК*. 2016. №. 1-2. URL: https://econommeneg.btsau.edu.ua/sites/default/files/visnyky/economika/varchenko_krusanov_artimonova_1-2_2016_0.pdf (дата звернення 07. 10. 2023).
8. Беляєва С. С., Бишовець Л. Г., Куракін О. Б. Нормативно-правове регулювання безпечності та якості харчових продуктів в Україні в сучасних умовах. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг: збірник наукових праць ХДУХТ*. 2020. № 1 (31). С. 257-268.

9. Про внесення змін до Закону України "Про якість та безпеку харчових продуктів та продовольчої сировини": Закон України від 06.09.2005 № 2809-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2809-15> (дата звернення 08. 10. 2023).

10. Павлик І. Відмінність понять «державний контроль» і «державний нагляд»: нормативно-правовий аспект. *Демократичне врядування: науковий вісник*. Вип. 20. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/feb/26688/151020-article-text-326428-1-10-20181214.pdf> (дата звернення 08. 10. 2023).

11. Роль уповноваженого державного органу в системі захисту прав споживачів: Аналітичний огляд щодо здійснення в Україні державних функцій захисту прав споживачів. URL: <https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/2017.ua-eu-assoc-derzprod-spozhyvsluzhba.pdf> (дата звернення 09. 10. 2023).

12. Регламент Європейського парламенту і Ради ЄС р № 178/2002 від 28.01.2002 р. Про встановлення загальних принципів і вимог законодавства про харчові продукти, створення Європейського органу з безпеки харчових продуктів і встановлення процедур у питаннях, пов'язаних із безпекою харчових продуктів. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-02#Text (дата звернення 09. 10. 2023).

13. Деякі питання Державної санітарно-епідеміологічної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.03. 2017 р. № 348. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення 10. 10. 2023).

14. Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.09. 2015 р. № 667. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/667-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення 10. 10. 2023).

15. Якість пшениці оновила 15-річний мінімум. URL: <https://agroportal.ua/news/rasteniievodstvo/yakist-pshenici-onovila-15-richnyi-minimum> (дата звернення 10. 10. 2023).

References:

1. Lozynska T. M. Natsionalnyi prodovolchyi rynek v umovakh hlobalizatsii: monohr. Kh.: Vyd-vo KharRI NADU «Mahistr», 2007. 272 s.

2. Vlasov V., Lysak M. Synopsys silskohospodarskykh problem u sviti i skladnyky prodovolchoi bezpeky. *Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy*. 2011. № 2. S. 37-48.

3. Vlasov V. I., Sabluk V. P., Lysak M. A. Metodychni pidkhody shchodo otsinky prodovolcho bezpeky krainy. *Ekonomika APK*. 2009. № 8. S. 43-45.

4. Paskhaver B. Y. Tendentsii ta problemy natsionalnoho prodovolchoho spozhyvannia. *Ekonomika APK*. 2014. № 10. S. 5-13.

5. Shubravska O. V., Prokopenko K. O. Zabezpechennia prodovolchoi bezpeky Ukrainy: povoiennyi kontekst. *Ekonomika Ukrainy*. 2022. № 7. S. 21-42.

6. Danyliuk A. V. Meta ta zavdannia zdiisnennia derzhavnoho kontroliu za bezpechnistiu ta yakistiu kharchovykh produktiv. *Yurydychna nauka*. 2020. № 8 (10). S. 73-80.

7. Varchenko O. M., Krysanov D. F., Artimonova I. V. Formuvannia yevropeiskoi modeli bezpechnosti kharchovykh produktiv ta yii vprovadzhennia na pidpriemstvakh aharnoho sektoru Ukrainy. *Ekonomika ta upravlinnia APK*. 2016. №. 1-2. URL: https://econommeneg.btsau.edu.ua/sites/default/files/visnyky/economika/varchenko_krusanov_artimonova_1-2_2016_0.pdf (data zvernennia 07. 10. 2023).

8. Bieliaieva S. S., Byshovets L. H., Kurakin O. B. Normatyvno-pravove rehuliuвання bezpechnosti ta yakosti kharchovykh produktiv v Ukraini v suchasnykh umovakh. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh: zbirnyk naukovykh prats KhDUKht*. 2020. № 1 (31). S. 257-268.

9. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy "Pro yakist ta bezpeku kharchovykh produktiv ta prodovolchoi syrovyny": Zakon Ukrainy vid 06.09.2005 № 2809-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2809-15> (data zvernennia 08. 10. 2023).

10. Pavlyk I. Vidminnist poniat «derzhavnyi kontrol» i «derzhavnyi nahliad»: normatyvno-pravovyi aspekt. *Demokratychnе vriaduvannia: naukovyi visnyk*. Vyp. 20. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/feb/26688/151020-articletext-326428-1-10-20181214.pdf> (data zvernennia 08. 10. 2023).

11. Rol upovnovazhenoho derzhavnoho orhanu v systemi zakhystu prav spozhyvachiv: Analitychnyi ohliad shchodo zdiisnennia v Ukraini derzhavnykh funkt sii zakhystu prav spozhyvachiv. URL: <https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/2017.ua-eu-assoc.derzprodspozhyvsluzhba.pdf> (data zvernennia 09. 10. 2023).

12. Rehlament Yevropeiskoho parlamentu i Rady YeS r № 178/2002 vid 28.01.2002 r. Pro vstanovlennia zahalnykh pryntsypiv i vymoh zakonodavstva pro kharchovi produkty, stvorennia Yevropeiskoho orhanu z bezpeky kharchovykh produktiv i vstanovlennia protsedur u pytanniakh, poviazanykh iz bezpekoiu kharchovykh produktiv. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-02#Text (data zvernennia 09. 10. 2023).

13. Deiaki pytannia Derzhavnoi sanitarno-epidemiolohichnoi sluzhby: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29.03. 2017 r. № 348. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348-2017-%D0%BF#Text> (data zvernennia 10. 10. 2023).

14. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu sluzhbu Ukrainy z pytan bezpechnosti kharchovykh produktiv ta zakhystu spozhyvachiv: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 02.09.2015 r. № 667. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/667-2015-%D0%BF#Text> (data zvernennia 10. 10. 2023).

15. Yakist pshenytsi onovyla 15-richnyi minimum. URL: <https://agroportal.ua/news/rastenievodstvo/yakist-pshenicy-onovila-15-richniy-minimum> (data zvernennia 10. 10. 2023).